

SÈRIE 5

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Opció A**Exercici 1: Mapa sobre els fluxos comercials al món**

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 2, del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 1 del document de concreció del currículum: *Característiques que defineixen un món globalitzat*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

En la identificació caldrà que quedi clar que és un mapa de fluxos del comerç mundial de 2007, entre les grans zones econòmiques mundials (continents i subcontinents) en el que apareixen representades tres variables. En diagrama circular: el volum global de mercaderies en milers de milions de dòlars; la referència a si el comerç es dona a l'interior de la zona o vers altres zones geogràfiques i les direccions dels fluxos comercials, en fletxes, el gruix de les quals està en relació al valor de les mercaderies.

La font de les dades és l'Organització Mundial del Comerç, amb xifres de 2007.

(0,5)

En la descripció caldrà que s'assenyali clarament que la major del volum i del valor (són les fletxes amb major gruix) del comerç mundial es fa entre tres zones geogràfiques: Amèrica del Nord, Europa i Àsia-Pacífic. El que es coneix com la "triada". Europa concentra el primer lloc, seguit d'Àsia Pacífic i Amèrica del Nord. La resta de zones (Països de l'antiga URSS, Àfrica i Amèrica Llatina) tenen poc pes en el comerç mundial, amb l'excepció dels Països del Golf i el Pròxim Orient pel seu pes en el comerç d'hidrocarburs.

Pel que fa a la direcció dels intercanvis, a Europa el 75% del comerç internacional es concentra a l'interior de la seva zona (UE). Mentre, el 25% es canalitza arreu del món, sent majoritària la destinació a Amèrica del Nord.

Àsia Pacífic presenta una proporció equilibrada entre comerç dins la seva regió i comerç extraregional. Majoritàriament exporta cap a Europa i importa de l'Amèrica del Nord. Amèrica del Nord: també presenta una proporció equilibrada entre comerç dins la seva regió i comerç extraregional, lleugerament decantat cap al comerç regional.

(0,5)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Flux comercial: fa referència a la compra-venda de béns i serveis entre països.
(0,5)

Globalització financera: És un element de la globalització econòmica mundial o mundialització del lliure mercat, que fa referència a la lliure circulació de capitals.
(0,5)

3. [1,5 punts]

a) En el comerç mundial hi ha una disputa entre els partidaris de la supressió d'aranzels duaners, és a dir, la lliure circulació de béns i de capitals, i els que en són reacis i volen mantenir aranzels per protegir la producció dels seus països o, si més no, d'alguns sectors estratègics. Els partidaris de la liberalització del comerç mundial defensen que només la lliure circulació de mercaderies i de capitals farà progressar l'economia, ja que és la lliure competència la que estimula el creixement econòmic i el desenvolupament dels països (neoliberalisme).
(0,50)

Enfront d'aquesta obertura de mercats, de convertir l'economia mundial en una economia oberta, sense controls, hi ha els que argumenten que sense la protecció de sectors estratègics, com poden ser els recursos naturals, o la imposició de taxes a la circulació de capitals (taxa Tobin) que ajudin al desenvolupament dels països menys desenvolupats, aquests no podran sortir mai de la pobresa. Aquests mateixos argumenten, també, que la llibertat de comerç ha de ser real i que no hi hagi subvencions per part dels països rics, a alguns sectors productius del seu país, fet que els posa en superioritat en el mercat (per exemple, en el comerç de cereals, als EUA, i a l'agricultura subvencionada de la UE).
(0,50)

b) L'Organització Mundial del Comerç (OMC), organisme vinculat a les Nacions Unides, des de l'1 de gener de 1995 és el que s'encarrega de vigilar el compliment dels acords adoptats pel GATT (*General Agreement on Tariffs and Trade* = Acord General sobre Aranzels de Duanes i Comerç, fundat el 1947 a iniciativa dels Estats Units) en matèria de comerç internacional.
(0,50)

4. [1,5 punts]

a) El Banc Mundial ofereix assistència financera i tècnica als països en vies de desenvolupament. El seu objectiu es reduir la pobresa i recolzar el desenvolupament per mitjà de concedir préstecs a baix interès, crèdits i donacions als països pobres per invertir en educació, salut, infraestructures, etc.
La funció del FMI consisteix a promoure l'estabilitat financera mundial, oferir préstecs a les economies amb balances de pagaments amb problemes i aconsellar els governs. Cada país integrant diposita una quota en funció del seu PIB i del seu pes en el comerç mundial. Els EUA i la UE tenen capacitat de vetar les decisions més importants.
(0,5)

b) El dolar s'utilitza de forma majoritària ja que es considera una moneda "segura", a l'estar recolzada per l'economia nacional més desenvolupada del món. Es considera que el risc de que els EUA facin fallida i el dolar perdi bona part del seu valor és mínim. El fet que la majoria de transaccions econòmiques internacionals es facin en dòlars fa que augmenti la "confiança" en aquesta moneda.

(0,50)

El dòlar es va adoptar com a moneda de referència a tot el món (patró dolar), tant per fixar el valor d'altres divises com per als pagaments dels intercanvis de mercaderies, a la conferència de Bretton Woods (1944), i com un dels principals elements del nou ordre econòmic internacional sorgit al final de la Segona Guerra Mundial.

(0,50)

Exercici 2: Gràfic sobre el volum d'aigua embassada a Sau i Boadella

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 6, del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 2 del document de concreció del currículum: *Medi ambient i paisatges* i l'apartat: "*Recursos renovables i no renovables*".

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en el seu resum els aspectes següents:

Es tracta de dos gràfics lineals de l'estat dels embassaments de Boadella i de Sau, a dia 5 de desembre del 2011.

Cada gràfic presenta dues línies que indiquen el volum embassat en hm^3 en cadascun dels mesos de l'any. Una primera línia indica l'evolució de l'any 2011 i una segona línia la mitjana dels deu darrers anys. També s'indica la capacitat del embassament.

La Font és l'ACA, estat dels embassaments, consulta en línia de l'any 2011.

(0,5)

Es pot observar com en la mitjana dels deu anys, en tots dos casos la capacitat de l'embassament va creixent durant la primavera, amb un màxim cap el mes de juny, i durant l'estiu s'inicia el seu descens fins arribar al mínim en el mes d'octubre, on els valors es recuperen lleugerament i es van mantenint fins la crescuda de la primavera.

Respecte a l'any 2011 observem que el volum embassat és força alt, amb un màxim a la primavera que suposa gairebé el cent per cent de la capacitat, però cal destacar també que la caiguda del volum de l'aigua embassada ha estat molt brusca, sobretot a partir del mes d'agost i fins ben entrat el mes d'octubre.

(0,5)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

aqüífer: capa d'aigua subterrània que s'escola o s'emmagatzema entre roques permeables en el subsòl.

(0,5)

estiatge: període de mínim cabal d'un riu, que en el clima mediterrani es dona sempre a l'estiu.

(0,5)

3) [1,5 punts]

a) La màxima capacitat dels embassaments és dona en la primavera, en els mesos de març, abril, maig i juny i la mínima es dona a l'octubre, és a dir a la tardor, després d'una baixada continuada del volum d'aigua que es produeix durant els mesos de l'estiu.

(0,5)

b) L'efecte de les pluges de primavera i la tardor, pròpies del clima mediterrani, són el principal factor de l'augment del volum d'aigua embassada. A la primavera s'hi afegeix l'efecte del desglaç. Per contra és ben visible l'efecte de la sequera estival mediterrània i dels estiatges dels rius que buiden ostensiblement els embassaments, fenomen agreujat per l'augment del consum d'aigua de la població a l'estiu, incrementat per l'augment de població que comporta l'activitat turística, i per les necessitats dels conreus de regadiu en aquest període.

(0,5)

c) Les conques internes de Catalunya són les que corresponen als rius del vessant oriental i de les serralades costaneres, que neixen i finalitzen a Catalunya mateix, com per exemple el Francolí, el Foix, el Llobregat, el Ter, la Tordera, etc. Gairebé tots ells estan sota un règim de tipus pluvial mediterrani, excepte el Llobregat i el Ter que a la conca alta estan influenciats per un de tipus nivo-pluvial al recollir també aigua del desglaç.

(0,5)

4) [1,5 punts]

En la seva explicació l'alumne hauria de fer menció d'alguns d'aquests aspectes:

a) Els recursos hídrics de Catalunya són escassos i repartits desigualment, ja que depenen fonamentalment de les precipitacions.

Els rius presenten un escàs cabal degut a les característiques del clima mediterrani, força sec i agreujat per una sequera estival pronunciada.

L'aigua és un recurs molt escàs però el seu consum no ha parat de créixer. Sovint, en anys de sequera s'han patit restriccions ocasionals, especialment a l'estiu.

(0,5)

b) Els sistemes d'aprofitament de l'aigua es basen en la construcció de preses i embassaments, complementats amb la construcció de canals i pous per aprofitar les aigües subterrànies. També per la posada en marxa de plantes desalinitzadores.

(0,5)

c) Les activitats agrícoles i ramaderes són les que consumeixen el percentatge més gran d'aigua, per la importància dels regadius i de la ramaderia intensiva, seguits dels usos domèstics, industrials i turístics.

Per millorar l'abastament es planteja l'ús de plantes dessalinitzadores, la recuperació d'aqüífers, la millora de canalitzacions i dels sistemes de rec, i la reutilització de l'aigua.

(0,5)

Opció B**Exercici 1 : Mapa DOP del vi a Catalunya**

[5 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 6, del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 3 del document de concreció del currículum: *Territori i activitats econòmiques*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

L'alumnat hauria de comentar que es tracta d'un mapa temàtic on es cartografia les zones geogràfiques de les diferents denominacions d'origen vitivinícola de Catalunya.

La font és l'Institut Català del Vi (www.incavi.cat)

(0,50)

El mapa mostra les àrees que ocupen les 10 denominacions d'origen lligades al vi. Predominen les DOP localitzades al sud de Catalunya, des del Penedès fins la Terra Alta.

(0,50)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Denominació d'Origen (DO): Una Denominació d'Origen (DO) és una indicació geogràfica que garanteix l'origen i la qualitat d'un producte agrari, elaborat sota unes condicions regulades.

(0,50)

minifundi: explotació agrària constituïda per parcel·les de petites dimensions que sovint impossibiliten que el propietari obtingui una producció suficient per ser comercialitzada.

(0,50)

3) [1,5 punts]

a) El conreu de la vinya a Catalunya se situa en terres de secà i sota el domini del clima mediterrani. Predomina en àrees situades a la depressió prelitoral, la plana de l'Empordà i sectors de la depressió central.

(0,50)

b) Els principals productes són els vins i els caves. La producció va adreçada al mercat nacional però el comerç internacional d'aquests productes és cada vegada més important.

(0,50)

c) L'enoturisme és un tipus de turisme que també es coneix com a turisme del vi. La seva principal activitat es concentra en visites a les zones vinícoles. Actualment la major part de les denominacions d'origen presenten ofertes turístiques que permeten conèixer les vinyes, els processos de producció i tastar les diferents varietats de vins o caves.

(0,50)

4) [1,5 punts]

a) Els factors condicionants principals són els de tipus climàtic. Les precipitacions anuals són escasses i l'estiu, quan les temperatures són més altes, és àrid. El terreny on es practica és majoritàriament de relleu accidentat encara que hi ha planes litorals i valls interiors amb sòls fèrtils.

(0,5)

b) Les característiques climàtiques condicionen que s'hi practiqui una agricultura de secà on els conreus principals són els cereals, la vinya i l'olivera (trilogia mediterrània).

On hi ha disponibilitat d'aigua pel reg, s'estableixen hortes de regadiu, dedicades al conreu d'hortalisses, fruiters, cítrics, etc. En alguns sectors aquests conreus de regadiu es practiquen en hivernacles.

(0,5)

c) En les àrees de conreu de secà predominen unes explotacions de dimensions mitjanes. A les zones d'horta, de conreu intensiu, les explotacions són de mida més petita.

(0,5)

Exercici 2: Taula sobre el creixement de la població mundial

En aquest exercici es proposa la verificació de l'objectiu general 1 i 6 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, i el subapartat *Anàlisi de l'estructura i les dinàmiques demogràfiques en relació amb l'evolució econòmica i social*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'una taula que mostra el creixement de la població mundial en diferents dates seleccionades, des de l'origen de l'home a la terra fins l'any 2000. Mostra la taxa de creixement anual i els anys necessaris per a la duplicació de la població en cada cas. La font de procedència és *United Nations Population* amb dades de diferents anys.

(0,50)

La descripció ha de deixar clar que el creixement de la població ha estat el resultat d'un llarg procés, que el creixement s'ha accentuat a partir de 1800 quan, per primera vegada, amb les taxes de creixement assolides, entorn del 0,5% anual, la població es duplica en menys d'un segle. Més que la lectura de les dades, s'ha de valorar que l'alumne sàpiga llegir en quin moment es produeix el canvi de tendència en el creixement de la població.

(0,50)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

creixement natural: l'augment o disminució de la població que resulta del balanç entre els naixements i les defuncions.

(0,50)

taxa de creixement de la població: expressa l'augment o decreixement de la població durant un període de temps, expressat en tant per cent.

(0,50)

3) [1,5 punts]

Pel que fa al període entre 1950 i 1975, amb una taxa de creixement de l'1,9% anual, caldrà que en la resposta els alumnes facin referència sobretot a:

-El creixement de la població es dona, sobretot, en els països del tercer Món.

(0,25)

-El creixement de la població és el resultat d'una reducció de la taxa de mortalitat, accentuada, sobretot, en els països en vies de desenvolupament, com a resultat de la generalització de la medicina (antibiòtics, etc).

(0,25)

-L'esperança de vida, com a resultat, té tendència a augmentar arreu del món: en uns països perquè es parteix de baixes esperances de vida i, en general, arreu, perquè hi ha una millora de la qualitat de vida.

(0,25)

-En el fons, com a mesures explicatives del creixement de la població, cal tenir en compte el desenvolupament econòmic de les societats humanes: processos d'industrialització en les economies desenvolupades, i en els països emergents, i també en alguns països en vies de desenvolupament, i en el cas dels països asiàtics, la revolució verda que va afavorir la millora alimentària. En tot cas, en el fons, una millora substancial de la renda per càpita és el que explica el creixement de la població mundial.

(0,25)

El decreixement observat en el darrer període seria degut a:

-La taxa de natalitat en molts dels països en vies de desenvolupament, té tendència a disminuir a causa de la implantació de programes de planificació familiar i mesures de control de la natalitat, com per exemple la política del fill únic que es va seguir a la Xina.

(0,50)

4) [1,5 punts]

a) En aquesta resposta es valorarà que l'alumne sigui capaç d'identificar les dues grans etapes de la demografia històrica: el règim demogràfic antic i el règim demogràfic modern. Pot, encara, afegir-hi l'etapa de transició. En tot cas, la cronologia ha de marcar clarament l'abans i el després de 1800.

(0,50)

b) Pel que fa a les característiques definitòries del règim demogràfic antic haurà de fer referència a unes elevades taxes de natalitat i de mortalitat que, amb les crisis de mortalitat catastròfiques, comportaven un lent creixement de la població.

(0,50)

El règim demogràfic modern, vindrà caracteritzat per una forta reducció de les taxes de natalitat i de mortalitat. Entremig, la transició, amb un manteniment, a la baixa de la taxa de natalitat, i una caiguda substancial de la mortalitat.

(0,50)